

**Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Sertifika Programlarının Öğretim Elemanlarının Görüşlerine Göre İncelenmesi\***

**Evaluation of Certificate Programs for Teaching Turkish as a Foreign Language: Perspectives of Instructors**

İzlem DEMİRALAY\*\* Elif İLHAN\*\*\*

**Makale Bilgisi**

Geliş Tarihi: 09.06.2024  
Kabul Tarihi: 08.07.2024

Doi: tsadergisi.1498360

**Anahtar Sözcükler:**

*Yabancı dil olarak  
Türkçe öğretimi, sertifika  
programları, program  
inceleme, öğretici  
yetiştirme*

**ÖZET**

İkinci/yabancı dil olarak Türkçe öğrenmeye artan talep bu alanda uzman öğreticiye duyulan gereksinimi artırmıştır. Bu gereksinimi karşılamak için yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sertifika programları başlatılmıştır. Bu çalışmada yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sertifika programlarının öğretim elemanları görüşlerine göre incelenmesini amaçlanmıştır. Bu amaca ulaşmak için öğretim elemanlarının uygulanmakta olan sertifika programlarının amaç, içerik, eğitim durumu ve ölçme-değerlendirme öğelerine ilişkin görüşleri ve önerileri belirlenmiştir. Bu nitel araştırma, bir betimleyici durum çalışması olarak tasarlanmıştır. Çalışma grubunu bu sertifika programlarında görev almış/almakta olan 30 öğretim elemanı oluşturmaktadır. Araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanan veriler, tümevarımcı içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Araştırmanın bazı bulguları şöyledir: Sertifika programına dâhil olan katılımcılar iş bulmak ve alanda yeterlilik kazanmak; program düzenleyen kurumlar ise daha nitelikli bir sertifika programı sunmak, kuruma para kazandırmak gibi amaçları yerine getirmek istemektedir. Programların içeriğinde farklı dil becerilerinin nasıl geliştirileceğine yönelik derslerin olduğu ve bunların ihtiyaca yönelik olduğu belirlenmiştir. Derslerde sıklıkla slaytlar ve görseller kullanılmaktadır, ancak uygulama ağırlıklı derslerin sayısının artırılması ve katılımcıların aktif katılımının sağlanması önerilmektedir. Programlarda sıklıkla teorik sorulardan oluşan çoktan seçmeli testlerle ölçme-değerlendirme yapılmaktadır; ancak uygulamaların da dâhil edilmesi önerilmektedir. Araştırmada son olarak, araştırma sonuçlarına dayalı olarak ilgili kurum ve kuruluşlar ile araştırmacılara yönelik öneriler sunulmuştur.

**Article Information**

Submission: 09.06.2024  
Acceptance: 08.07.2024

Doi: tsadergisi.1498360

**Key Words:**

*Teaching Turkish as a  
foreign language,  
certificate programs,  
program examination,  
training instructors*

**ABSTRACT**

The increasing demand for learning Turkish as a second/foreign language has increased the need for experts in this field. To meet this need, certificate programmes for teaching Turkish as a foreign language have been initiated. This study aims to examine the certificate programs for teaching Turkish as a foreign language according to the opinions of instructors. This qualitative study was designed as a descriptive case study conducted with 30 instructors working/worked there. The instructors were interviewed to gather their opinions/suggestions regarding the aims, content, educational status, and assessment-evaluation components of the programs. The findings indicate the participants are motivated by the desire to find a job and gain proficiency in the field, while the organizing institutions aim to offer a more qualified program and generate revenue. It has been determined there are courses on how to develop different language skills in the content and these courses meet the needs. Slides/visuals are frequently used; however, the number of practical lessons should be increased and the participation of the participants should be ensured. In the programs, assessment-evaluation is often done with multiple-choice tests including theoretical questions; however, it is recommended practices should also be included. The study concludes with suggestions for researchers and related institutions.

**Atıf İçin**

Demiralay, İ. & İlhan, E. (2025). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sertifika programlarının öğretim elemanlarının görüşlerine göre incelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 29(1), 275-293. doi: tsadergisi.1498360

\* Bu makale, birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığında hazırladığı yüksek lisans tezinden üretilmiştir

\*\* Uzman Öğretici, Türk Amerikan Derneği, Ankara, izlemdemiralay@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8478-8119>

\*\*\*Doç. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yabancılar Türkçe Öğretimi ABD, Ankara, elif.ilhan00@hbv.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8536-1571>

## GİRİŞ

Türkiye ile çeşitli ülkeler arasındaki sosyal, kültürel, ekonomik, siyasi, bilimsel ilişkilerin artması Türkçenin ikinci/yabancı dil olarak öğrenimine duyulan isteği artırmıştır. Ulusötesi göçler ise bu isteği zorunlu hale getiren etmenlerin başında gelmektedir. Suriye, Irak, İran ve Afganistan başta olmak üzere komşu ülkelerdeki ve daha uzak coğrafyalardaki siyasi istikrarsızlıklar, savaşlar ve yaşam şartlarının elverişsizliği Türkiye'ye doğru göç hareketlerinin yaşanmasına neden olmuştur (Çetin, 2020). Ayrıca 2022 yılının Şubat ayında başlayan Rusya-Ukrayna savaşı nedeniyle Türkiye'ye göç eden Ukraynalıların sayısı da birkaç ay içerisinde 145,000'e ulaşmıştır (Karasapan, 2022) ve daha da artacağı öngörülmektedir. Ayrıca gelişmekte olan bir ülke olan Türkiye'yi, Türkleri ve Türk kültürünü tanıma isteği (İşcan, 2011) ve ülkedeki üniversitelerin uluslararasılaşma politikaları ile uluslararası öğrencilerin sayısındaki hızlı artış da daha fazla kişinin Türkçeyi ikinci/yabancı dil olarak öğrenmesini gerekli kılmaktadır.

Türkçenin ikinci/yabancı dil olarak öğrenilmesine artan talep; ana dilleri, lehçeleri, yaşları, öğrenim düzeyleri, ihtiyaçları vb. açısından birbirinden farklı profillere sahip olan pek çok bireyi Türkçenin ikinci/yabancı dil öğrencisi konumuna getirmiştir. Öğrenici profillerindeki bu farklılıklar pek çok kurumun/kuruluşun Türkçenin ikinci/yabancı dil olarak öğretiminde etkin olmasına katkı sağlamıştır. Bu konuda öne çıkan kurumlar/kuruluşlar arasında Millî Eğitim Bakanlığı (MEB), Türk Dil Kurumu (TDK), Türkiye Maarif Vakfı, Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı (TİKA), Yunus Emre Enstitüsü (YEE) ve üniversitelerin dil öğretim merkezleri yer almaktadır (Alyılmaz, 2018).

Türkçenin ikinci/yabancı dil olarak öğretimi konusunda öne çıkan kurumlar/kuruluşların sayısı hızla artarken buralarda sunulan eğitimin niteliğini artırmaya yönelik de önlemlerin alınması gerekmektedir. Eğitimin niteliğini belirleyen temel etkenlerden biri öğreticilerdir. Türkçenin ikinci/yabancı dil olarak öğretiminin yapıldığı kurumlarda/kuruluşlarda, Türkçe Öğretmenliği, Türk Dili ve Edebiyatı, Çağdaş Türk Lehçeleri, Dil Bilimi veya Yabancı Dil bölümü mezunları öğretici olarak görev yapmaktadır (Özbay ve Bahar, 2015). Ancak bu öğreticilerin yeterlilikleriyle ilgili bazı sorunların varlığı da çeşitli raporlarda vurgulanmaktadır. Örneğin; 2010 yılında Millî Eğitim Bakanlığı tarafından düzenlenen bir çalıştayın raporunda öğretici yeterlilikleri ile ilgili aşağıdaki iki temel sorun kaynağı vurgulanmıştır:

- a. Öğreticilerinin pek çoğunun mezun olduğu Türk Dili ve Edebiyatı, Türkçe Eğitimi Bölümü vb. lisans programlarının Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi göz önünde bulundurularak yapılandırılmaması,
- b. Yabancılarla Türkçe öğretimi alanına özgü bir lisans programının olmaması (MEB, 2010'dan aktaran Mete, 2012).

Öğretici yeterliliklerine ilişkin belirlenen sorunların çözümü için bazı girişimlerde bulunulmuştur. Örneğin; 1992 yılında Gazi Üniversitesi tarafından Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında uzman yetiştirmeye yönelik "Yabancılarla Türkçe Öğretimi" dersleri programlara eklenmiştir. Ancak, 1997 yılında bu ders, Türkçe Öğretmenliği programlarının bir parçası olmaktan çıkarılmıştır (Özbay ve Bahar, 2015; Uçgun, 2013). Öte yandan 2006-2007 eğitim öğretim yılında yapılan düzenlemeyle Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) tarafından Türkçe Eğitimi lisans programlarına "Yabancılarla Türkçe Öğretimi" dersi tekrar eklemiştir. Bu gelişme, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanındaki boşluğu doldurma adına bir adım olarak değerlendirilmektedir (Şahin ve diğerleri, 2013; Uçgun 2013). Ayrıca çeşitli dönemlerde "Yabancılarla Türkçe Öğretimi" lisans programlarının açılması önerilmiştir (Özbay ve Bahar, 2015). Ancak 2024 yılı itibarıyla böyle bir lisans programı henüz açılmamıştır.

Türkçenin ikinci/yabancı dil olarak öğretimi alanındaki öğretici ihtiyacını karşılamak için ülke genelinde bir düzenleme yapılamaması, kurumlar düzeyinde bazı çabaların yoğunlaşmasına neden olmuştur. Örneğin; 2000'li yılların başına kadar Ankara Üniversitesi Türkçe ve Yabancı Dil Uygulama ve Araştırma Merkezi ile Gazi Üniversitesi Türkçe Öğrenim Araştırma ve Uygulama Merkezi yeni işe aldıkları öğreticileri staj uygulamalarına ve hizmet içi eğitim programlarına dâhil etmişlerdir. Ayrıca bu alanda çalışmak isteyen üniversite öğrencileri ve mezunlar için bazı

üniversiteler ve 2009 yılında kurulmuş olan Yunus Emre Enstitüsü (YEE) “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Sertifika Programı” adı altında kurslar açmaya başlamıştır (Dilek, b.t.). Bunun yanı sıra ilgili yüksek lisans programları mezunları da öğretici olarak görev yapmaktadır. Türkçenin ikinci/yabancı dil olarak öğretimi alanındaki öğretici ihtiyacının karşılanabilmesi adına atılan en geniş çaplı adım ise çeşitli üniversiteler tarafından düzenlenen sertifika programlarıdır.

Sertifika programları, katılımcılara ilgi alanları ve ihtiyaçları doğrultusunda özelleştirilmiş bilgi ve beceriler kazandırmayı hedefleyen, genellikle teorik ve pratik uygulamalara dayalı kısa süreli eğitimleri içermektedir. Eğitimlerin tamamlanmasının ardından, genellikle bir değerlendirme süreci sonrasında katılımcılara sertifikalar sunulmaktadır. Kısacası sertifika programları, katılımcıların ihtiyaçlarını karşılayıcı nitelikte olan, sınırlı mali kaynak gerektiren, kısa süreli, uygulama ve yeterlilik temellidir (Hobbs, 2013). Sertifika programlarına; mesleki becerilerini artırmak, meslek edinmek, işlerini daha nitelikli bir şekilde yapmak, bilgilerini sürekli yenilemek, kendilerini geliştirmek isteyen katılımcılar dâhil olmaktadır (Mutlu ve diğerleri, 2007). Kısacası kendini herhangi bir alanda yetiştirmek ve geliştirmek isteyen bireyler sertifika programlarına katılmaktadır.

Öğretici yeterliliklerini geliştirmeyi amaçlayan sertifika programları özellikle İngilizcenin ikinci/yabancı dil olarak öğretimi sürecinde de yaygınlıkla uzun yıllardır kullanılmaktadır. Bu sertifika programları hedef kitlelerindeki farklılaşmaya uygun olarak TESOL (Teaching English as a Second or Other Language-İngilizcenin İkinci veya Dil olarak Öğretimi), CELTA (Certificate in Teaching English to Speakers of Other Languages- Diğer Dillerin Konuşucularına İngilizce Öğretimi Sertifikası), DELTA (Diploma in Teaching English to Speakers of Other Languages- Diğer Dillerin Konuşucularına İngilizce Öğretimi Diploması) gibi çeşitli şekillerde adlandırılmakta ve uygulanmaktadır. Bu programlar genellikle 120-180 saatlik dersler, kuram ve metodoloji bilgilerini ve uygulamalarını, dil-kültür eğitimini ve sınıf gözlemini kapsamaktadır (Fenner ve Snyder, 2014 akt. Bernstein, 2023). Bu kısa sürede ve çok fazla sayıda katılımcının sertifika alarak yabancı dil öğreticisi olma yeterliliğine sahip olduğunu iddia etmelerine neden olan sertifika programlarına ilişkin çeşitli eleştiriler de bulunmaktadır (Brandt 2006; Ferguson ve Donno 2003). Bu eleştirilerin kısmen de olsa giderilmesi için sertifika programlarındaki derslerin uygulama temelli ve öğretim becerilerini geliştirme odaklı olması önerilmektedir (McKinley, 2019).

### **Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi (YDTÖ) Sertifika Programları**

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanındaki sertifika programları mesleki gelişime dayalı, teori ve uygulama içeren kısa süreli eğitim süreçleri olarak tanımlanabilir (Çelik, 2021). Milli Eğitim Bakanlığı, çeşitli başkanlıklar, enstitüler, vakıflar (Yurt Dışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Yunus Emre Enstitüsü, Maarif Vakfı vb.), üniversiteler ve özel kurumlar YDTÖ sertifika programları düzenlemektedir. Örneğin;

- 2019 yılında Millî Eğitim Bakanlığı ile Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) arasında imzalanan iş birliği protokolüyle de yurt dışında (Kuzey Makedonya Cumhuriyeti, Kosova Cumhuriyeti, Gagavuzya Özerk Yeri, Bulgaristan Cumhuriyeti, Yunanistan Hellen Cumhuriyeti, Irak) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde ve Türkiye’de (Altınköprü Karatepe) sınıf öğretmenlerinin Türkçe öğretimi alanındaki profesyonel gelişimlerini desteklemek için “Kültür Coğrafyamızda Türk Çocuklarına Yönelik Türkçe Eğitimi Sertifika Programı” (Kurt, 2020).
- 2020 yılında Millî Eğitim Bakanlığı ve Anadolu Üniversitesi iş birliğiyle “Kapsayıcı Eğitim Bağlamında İkinci Dil Olarak Türkçe Öğretimi Sertifika Programı”,
- YTB tarafından da 2022 yılında yurt dışında yaşayan eğitimciler için, teorik bilgi ile pratik ders uygulama örneklerini içeren genel bir formasyon olarak yurt dışındaki Türk çocuklarına Türkçe öğretimi sertifika programı (<https://ytb.gov.tr/haberler/yurtdisindaki-turk-cocuklara-turkce-ogretimi-sertifika-programi>) düzenlenmiştir.

Mevcut araştırmada ise üniversiteler tarafından düzenlenen sertifika programlarına odaklanılmaktadır. Bu araştırma kapsamında incelenen YDTÖ sertifika programlarına ilişkin özet bilgiler aşağıda sunulmaktadır:

- 2018-2023 yılları arasında 43 farklı üniversitede YDTÖ sertifika programları açılmıştır. Bu üniversitelerden 39'u devlet, 4'ü vakıf üniversitesidir.
- Sertifika programlarının adlandırılması üniversiteler arasında farklılık göstermektedir.
- Sertifika programlarının süresi 40 ile 120 arasında değişiklik göstermektedir.
- Sertifika programlarında genellikle teorik dersler, bazılarında uygulama dersleri de bulunmaktadır.
- Sertifika programlarına genellikle Türkçe ve Türk Dili ve Edebiyatı bölümlerinden mezun olan öğretici adayları katılmaktadır. Ancak daha farklı alanlardan mezun olanların ya da farklı alanlarda lisans eğitimine devam edenlerin de sertifika programlarına kabul edildiği de görülmektedir. İncelenen programlar arasında yalnızca ikisinde programın katılımcıları için alan sınırlaması yapılmadığı görülmektedir.
- Sertifika programlarına katılım ücreti 800 TL ile 7168 TL arasındadır. Ücret, sertifika veren üniversitenin öğrencileri/mezunları ile diğer katılımcılar arasında değişiklik gösterebilmektedir

### **Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Sertifika Programlarının Temel Öğeleri**

Sertifika programları, bir tür eğitim programıdır ve amaç, içerik, eğitim durumu ve değerlendirme öğelerinden oluşmalıdır. Programın *amaç* ögesi, program sonunda öğrencilere kazandırılması beklenen bilgi, beceri ve tutumları kapsamaktadır (İlhan, 2023). YDTÖ sertifika programlarının amacı da katılımcılara Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine ilişkin bilgi, beceri ve yetkinlik kazandırmak olmalıdır. Bu bağlamda katılımcılara alana özgü kavram, ilke, kuram ile ilgili bilgi ve becerileri kazandırmak ve onların nitelikli birer öğretici olabilmeleri için gerekli bilgi, beceri ve tutumları kazanmalarını desteklemek amaçlanmalıdır.

Programın *içerik* ögesi ise programın amaçlarına ulaşılabilmesi için öğrencilere sunulan kavramların, ilkelerin, genellemelerin, kuramların belirlenmesini ve düzenlenmesini kapsar (İlhan, 2023). YDTÖ sertifika programları kapsamında sunulan derslerin genellikle yabancı dil öğretiminde kuram ve yaklaşımlar, yabancı dil öğretimi ilkeleri, öğretim yöntem ve teknikleri, dört temel dil becerisinin öğretimi, ölçme-değerlendirme, materyal geliştirme, kültür, söz varlığı öğretimi, dil bilgisi öğretimi, dil ve Türkçenin dünya dilleri arasındaki yeri, dil öğretiminde öğretme ve öğrenme etkinlikleri ve teknoloji kullanımı gibi konularla ilgili olduğu görülmektedir (Çelik, 2021). Bu derslerden de anlaşılacağı gibi YDTÖ sertifika programlarının içeriğinde Türkçe öğretimi, yabancı dil öğretimi ve pedagoji alanlarında teorik ve uygulamaya dönük bilgiler yer almalıdır.

Programın *eğitim durumu* ögesi; öğretim strateji, ilke, yöntem ve teknikleri, sınıf atmosferi, sınıf yönetimi, materyalleri, öğrenme ortamının özelliklerini kapsamaktadır (Küçükahmet, 2008, s. 22). YDTÖ sertifika programları eğitim durumları açısından incelendiğinde Çelik'in (2021) araştırması temel alınarak programlardaki teorik derslerin daha yoğunluklu olduğu, uygulamalara daha az yer verildiği ve programlarda arasında teorik-uygulama ders saatleri açısından birlik olmadığı belirtilebilir.

Programın *ölçme-değerlendirme* ögesi ise katılımcıların programın hedeflerini ne ölçüde kazandığı, kazanamadıysa niçin kazanamadığı, kazanabilmesi için neler yapılması gerektiğine ilişkin kararlar alınmasını kapsamaktadır (Gültekin, 2016). YDTÖ sertifika programları ölçme-değerlendirme boyutunun katılımcı başarısını ölçmek ile sınırlı olduğu belirtilebilir. Hatta Çelik'in (2021) incelemesine göre bazı programlarda herhangi bir ölçme-değerlendirme uygulaması yapılmamaktadır. Ölçme-değerlendirme boyutunun işleme konulduğu programlarda ise çoktan seçmeli testler en çok tercih edilendir; ayrıca sunum, ders anlatımı-materyal geliştirme, süreç değerlendirme- yazılı sınav gibi karma uygulamalar da yapılmaktadır (Çelik, 2021).

### Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Sertifika Programlarına İlişkin Sorunlar

YDTÖ sertifika programları aracılığıyla öğretici yetiştirme oldukça yaygındır. Ancak Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinde, öğretici eksikliğini gidermek adına açılan bu sertifika programlarında da sorunlar görülmektedir (İşcan, 2020; Kardaş ve Koç, 2019). Bu programların beklenen etkiye ulaşabilmesi için mevcut sorunların paydaşların da görüşleri dikkate alınarak belirlenmesi ve çözüme kavuşturulması gerekmektedir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sertifika programlarının önemli paydaşlarından olan katılımcıların görüşleri temel alınarak bu sorunlar aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- YDTÖ sertifika programındaki ders ve içeriklerin lisans programlarındakilerle aynı olması (Kayhan ve diğerleri, 2022),
- Programlarda ders veren akademik personelin uygulama deneyiminin yeterli olmaması (Demirel ve Kökçü, 2018; Kayhan, Karakaş ve Şahin, 2022),
- Ders sürelerinin kısa olması (Demirel ve Kökçü, 2018; Kayhan, Karakaş ve Şahin, 2022),
- Uygulamaya dönük derslerin yetersizliği (Bulut, 2020; Demirel ve Kökçü, 2018; Kayhan ve diğerleri, 2022),
- Derslerde kullanılan yöntem-tekniklerin beklentileri karşılamaması (Demirel ve Kökçü, 2018),
- Program sonunda ölçme aracı olarak genellikle çoktan seçmeli testlerin kullanılması, uygulama kısmının test edilmemesi, kullanılan ölçme araçlarının geçerliliğinin ve güvenilirliğinin düşük olması (Kayhan ve diğerleri, 2022),
- Güncel teknolojik uygulamalara çok fazla yer verilmemesi (Kayhan ve diğerleri, 2022).

YDTÖ sertifika programlarının bir diğer önemli paydaşı olan düzenleyiciler ise katılımcılara verilen teorik ve uygulama ders saatleri arasında büyük farklılıkların olmasını önemli bir sorun olarak değerlendirmektedir (Çelik, 2021). Herhangi bir üniversitenin sene içerisinde yüz yüze ve/veya uzaktan öğretim ile birden fazla sertifika programı açması (Çetin, 2020), derslerin dağılımı ve ağırlığının değişmesi, derslerde öğrenci katılımının sağlanmaması da sorunlar arasında yer almaktadır (Bulut, 2020; Çelik, 2021; Demirel ve Kökçü, 2018). YDTÖ sertifika programlarının herhangi bir denetlemeye tabi tutulmadan farklı içeriklerle ve farklı kurumlar tarafından düzenlenmesi (Mercan ve Göktaş, 2023); bu programların açılması ve yürütülmesi konusunda önceden belirlenmiş standartların olmaması burada sıralanan pek çok sorunun kaynağı olarak görülebilir.

Türkçenin ikinci/yabancı dil olarak öğretimi alanına sürekli artan talep doğrultusunda nitelikli öğretici ihtiyacının ve dolayısıyla ilgili sertifika programlarının sayısının da artacağı ön görülmektedir. Ancak sertifika programlarına yapılan eleştiriler göz önünde bulundurulduğunda bu niceliksel artışın niteliksel artışa neden olmadığı aksine nitelik ile ilgili sorunların daha da fazlaştığı düşünülebilir. Bu durum mevcut sertifika programlarının ayrıntılı şekilde incelenmesini ve beklentilere uygun bir programın tasarlanmasını gerekli kılmaktadır.

YDTÖ sertifika programları ile ilgili alanyazın incelendiğinde bu programların artışıyla birlikte ilgili araştırmaların da son yıllarda arttığı belirtilebilir. Bu araştırmaların bazıları sertifika programlarına ilişkin görüşlerin yer aldığı derleme çalışmaları niteliğindedir (Çetin, 2020; Demir, 2023). Bazılarında sertifika programlarının düzenleyicilerinin (Çelik, 2021) veya buralarda ders verenlerin (Kayhan ve diğerleri, 2022) görüşlerinin incelendiği görülmektedir. İlgili araştırmaların çoğunda ise katılımcı görüşlerine dayalı olarak sertifika programları incelenmiştir (Candaş ve Başutku, 2021; Demirel ve Kökçü, 2018; Korkmaz ve Baturalkız, 2023; Kurt, 2020;). Mercan ve Göktaş'ın (2023) çalışmasında ise YDTÖ sertifika programları ile İngilizcenin yabancı dil olarak öğretimi ile ilgili CELTA programları karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Ancak YDTÖ sertifika programlarının tüm öğeleriyle incelendiği ve programlarda ders veren öğretim elemanlarının görüşlerinin dikkate alındığı araştırmalara gereksinim duyulmaktadır. Bu tür kapsamlı bir incelemenin sonuçlarının ve bu sonuçlara dayalı olarak belirlenecek önerilerin özellikle ilgili

sertifika programlarını planlayan ya da uygulamakta olan kurumlar, bu programlarda ders veren öğretim elemanları ve alandaki araştırmacılar için önemli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca bu araştırma, kendi bünyesinde sertifika programı açmak isteyen kurum/kuruluşlara uygulamaya dayalı veriler sunacaktır. Böylelikle mevcut sorunların çözümüne ve benzer sorunların ortaya çıkmadan önlenmesine katkı sağlanabilir. Ayrıca bu araştırma sonucunda sunulacak olan öneriler Millî Eğitim Bakanlığı, Yunus Emre Enstitüsü, Türkiye Maarif Vakfı gibi kurum/kuruluşların sunduğu hizmet öncesi/içi eğitim programlarının tasarımı da dikkate alınabilir. Bu araştırmada sertifika programındaki dersler ile ilgili de veriler sunacağından bu programlarda ders verecek olan/veren öğretim elemanları tarafından ders tasarımları yapılırken kullanılabilir. Son olarak, araştırma sonuçları ilgili alanda çalışan araştırmacılar için yol gösterici olabilir.

Bu araştırmanın amacı, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sertifika programlarının öğretim elemanlarının görüşlerine göre incelenmesidir. Bu amaca ulaşmak için öğretim elemanlarının uygulanmakta olan YDTÖ sertifika programlarının amaçlarına, içeriğine, eğitim durumuna ve ölçme-değerlendirme uygulamalarına ilişkin görüşleri ve önerileri belirlenmiştir.

## YÖNTEM

### Araştırmanın Modeli

Bu nitel araştırma, güncel bir konuyu bireylerin gerçek yaşam deneyimleri çerçevesinde incelemeyi amaçlayan bir durum çalışması olarak tasarlanmıştır (Yin, 2011). Bu araştırma, betimleyici durum çalışması olarak desenlenmiştir. Merriam'ın (1998) yaptığı amaca göre sınıflama temel alınarak betimleyici durum çalışmalarında eğitim alanında ilgilenilen durum ayrıntılı olarak betimlenir (akt. Ozan Leylum ve diğerleri, 2017). Bu araştırmada da mevcut sertifika programlarına ilişkin var olan durum, bu programlarda görev almış/almakta olan öğretim elemanlarının görüşleri temel alınarak betimlenmiş ve incelenmiştir.

### Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, YDTÖ sertifika programı kapsamında görev almış 30 öğretim elemanı oluşturmaktadır. Bu öğretim elemanları kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubuna ilişkin ayrıntılı bilgiler Tablo 1'de gösterilmektedir.

**Tablo 1.** Araştırmanın çalışma grubuna ilişkin bilgiler

| Çalışma Grubuna İlişkin Bilgiler  |                                | n  |
|-----------------------------------|--------------------------------|----|
| Öğrenim Durumu                    | Doktora                        | 29 |
|                                   | Yüksek Lisans                  | 1  |
| Mezun Olunan Bölüm/Ana Bilim Dalı | Türk Dili ve Edebiyatı         | 14 |
|                                   | Türkçe Öğretmenliği            | 12 |
|                                   | İngiliz Dil Bilimi             | 1  |
|                                   | Fransız Dili ve Edebiyatı      | 1  |
|                                   | İngilizce Öğretmenliği         | 1  |
|                                   | Sınıf Öğretmenliği             | 1  |
|                                   | Türkçe Eğitimi ABD             | 13 |
| Görev Yeri                        | TÖMER                          | 6  |
|                                   | Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü  | 4  |
|                                   | Rektörlük                      | 3  |
|                                   | Yabancılar Türkçe Öğretimi ABD | 1  |
|                                   | Dil Bilimi Bölümü              | 1  |
|                                   | İngiliz Dili Eğitimi ABD       | 1  |
|                                   | Temel Eğitim Bölümü            | 1  |
| Unvan                             | Doktor                         | 11 |
|                                   | Profesör                       | 9  |
|                                   | Doçent                         | 9  |
|                                   | Uzman Eğitmen                  | 1  |

Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan öğretim elemanlarından 18'i yalnızca öğretici, 11'i hem öğretici hem düzenleyici ve biri ise sadece düzenleyici olarak YDTÖ sertifika programlarında görev almıştır.

### **Veri Toplama Yöntemi, Aracı ve Süreci**

Bu çalışmada veriler görüşme yöntemi ile toplanmıştır. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. YDTÖ sertifika programlarıyla ilgili alanyazının incelenmesi sonucunda 19 sorudan oluşan bir soru havuzu oluşturulmuş ve uzman görüşüne sunulmuştur. Yabancılar Türkçe öğretimi alanında görev yapan ve nitel araştırma deneyimine sahip üç uzmanın görüşü temel alınarak bazı soruların uygun olmadığı, bazı sorularınsa birbiriyle benzer olduğu belirlenmiş ve 3 soru değiştirilirken 8 soru listeden çıkarılarak toplamda 11 sorudan oluşan görüşme formu elde edilmiştir. Bu sorular, katılımcıların YDTÖ sertifika programlarının amaçlarına, içeriğine, eğitim durumuna ve ölçme-değerlendirme uygulamalarına ilişkin görüş ve önerilerini ortaya çıkarmaya yöneliktir.

Veri toplama sürecinde ise önceden mesaj veya e-posta aracılığıyla randevu alınan 30 öğretim elemanından 10'u ile yüz yüze ve telefonla; 20'si ile çevrim içi 20'-30' süren görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler sırasında alınan kayıtlar yazıya dönüştürülmüş, her bir öğretim elemanından en az 3 sayfa uzunluğunda ham veri toplanmış, yapılan görüşmelerin sırası dikkate alınarak kodlanmış ve kaydedilmiştir. Örneğin; beşinci sırada görüşülen katılımcı K5 olarak kaydedilmiştir, bulgular başlığı altında doğrudan alıntılar sunulurken de aynı kısaltma kullanılmıştır.

### **Verilerin Analizi**

Elde edilen veriler, içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. İçerik analizi yapılırken, öncelikle tüm veriler genel olarak incelenmiş, ardından veriler kodlanmış ve kodlar, tümevarımcı yaklaşıma uygun şekilde belirli temalar altında birleştirilmiştir (Mayring, 2000). Bu süreçte ilk aşamada araştırmacıdan biri tarafından verilerin %10'u kodlanmış ve temalar altında birleştirilmiştir. Sonrasında iki araştırmacı bu kodları/temaları birlikte kontrol etmiştir (biçimlendirici güvenilirlik analizi). Bu kontrol sonucunda bazı veriler için yeni kodların/temaların oluşturulmasına karar verilmiş ve böylelikle tüm kodlar, temalar, ana temalar belirlenmiştir (özetleyici güvenilirlik analizi) (Mayring, 2000). Belirlenen bu kod-tema-ana tema listesi kullanılarak veri analizi tamamlanmıştır. Veriler sunulurken kodların tekrar edilme sıklığı (f değeri) da belirtilmiştir. Böylelikle sıklığa dayalı bir sıralama oluşturularak kodların önem ve etki dereceleri hakkında yorum yapılabilmesi sağlanmıştır (Tavşancıl ve Aslan, 2001).

Bu nitel araştırmanın inandırıcı ve tutarlı sonuçlara ulaşması için birçok çalışma yapılmıştır. Araştırmada öğretici, düzenleyici ve hem düzenleyici hem öğretici olan öğretim elemanlarıyla görüşülerek programlara ilişkin farklı bakış açılarının belirlenmesi sağlanmıştır. Ayrıca görüşmeler, "uzun süreli etkileşimi" sağlayacak nitelikte gerçekleştirilmiştir (Maxwell, 2009). Araştırma bulgularının yorumlanmasında sayısal değerlere (f) dikkat edilerek, yorumların daha net ve anlaşılır bir şekilde sunulması amaçlanmıştır. Bu yaklaşım bulguların daha inandırıcı ve teyit edilebilir bir şekilde ifade edilmesini sağlamıştır. Bilgilerin tutarlılığı kontrol edildikten sonra araştırmanın bulguları sertifika programlarıyla ilgili diğer araştırmalarda incelenerek karşılaştırmalı bir şekilde tartışılmıştır. Belirtilen bu önlemler araştırmanın inandırıcılığına ve tutarlılığına katkı sağlamıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2021, s.289-295).

### **Etik Kurul İzin Bilgisi**

Bu araştırma için Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Etik Komisyonu'nun 16.12.2022 tarih ve 148818 sayılı yazısı ile onay alınmıştır.

### **BULGULAR ve YORUM**

Öğretim elemanlarının YDTÖ sertifika programlarının amaçları, içeriği, eğitim durumu ve ölçme-değerlendirme uygulamalarına ilişkin görüş ve önerileri aşağıda açıklanmıştır.

## Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Sertifika Programlarının Amaçlarına İlişkin Öğretim Elemanlarının Görüşleri

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sertifika programlarının amaçlarına ilişkin öğretim elemanlarının görüşlerine Tablo 2’de yer verilmiştir.

**Tablo 2.** Öğretim elemanlarının sertifika programlarının amaçlarına ilişkin görüşleri

| Ana Tema                | Tema             | Kod                                          | f  | Katılımcı                                                                      |
|-------------------------|------------------|----------------------------------------------|----|--------------------------------------------------------------------------------|
| Katılımcıların amaçları | İş bulmak        | İş bulmak                                    | 17 | K3, K4, K7, K8, K9, K10, K13, K14, K17, K18, K21, K22, K24, K25, K26, K29, K30 |
|                         |                  | Alana özgü bilgi/beceriler edinmek           | 6  | K14, K13, K3, K18, K19, K24                                                    |
|                         | Prestij kazanmak | Teorik bilgiler edinmek                      | 2  | K16, K18                                                                       |
|                         |                  | Uygulama becerilerini geliştirmek            | 2  | K16, K18                                                                       |
|                         |                  | Uzman olmak                                  | 1  | K1                                                                             |
|                         | Prestij kazanmak | Belgeye sahip olmak                          | 2  | K1, K16                                                                        |
|                         |                  | Öz geçmişe eklemek                           | 1  | K11                                                                            |
| Kurumun amaçları        |                  | Daha nitelikli bir sertifika programı sunmak | 6  | K5, K6, K10, K12, K14, K23                                                     |
|                         |                  | Para kazanmak                                | 2  | K6, K11                                                                        |
|                         |                  | Öğretici istihdamı sağlamak                  | 1  | K20                                                                            |
|                         |                  | Kurumuna prestij kazandırmak                 | 1  | K12                                                                            |

Öğretim elemanlarına göre katılımcılar iş bulmak, alana özgü bilgi/beceri edinmek ve prestij kazanmak için sertifika programlarına katılmaktadır. Öğretim elemanları, “İşveren sertifikalı ve tecrübeli olanları tercih ediyor özel sektörde.” (K4), “Kursiyerler de bir yerlerden bir iş fırsatı yakalarsam değerlendiririm gözüyle bakıyor.” (K9) ifadeleriyle katılımcıların sertifika programlarının iş bulma amacına hizmet ettiğini düşündüklerini vurgulamışlardır.

Öğretim elemanlarına göre katılımcılar alana özgü bilgi/beceriler edinmek genel amacı altında yeterlilik kazanmak, teorik bilgiler edinmek, uygulama becerilerini geliştirmek ve uzman olmak için sertifika programlarına katılmaktadır. Katılımcılar bu genel amacı; “...bu alanda yetkinlik kazanmak” (K13), “... katılımcıların kısa bir sürede alanla ilgili teorik konuları edinmek, uygulamalar yapmak...” (K16), “... daha uzman olmak” (K1) gibi ifadelerle özelleştirmişlerdir.

Öğretim elemanlarına göre sertifika programı açan kurumun amaçları daha nitelikli bir sertifika programı sunmak, kuruma para kazandırmak, kurumuna prestij kazandırmak, öğretici istihdamı sağlamaktır. Öğretim elemanları bu görüşlerini şu ifadelerini kullanarak açıklamışlardır: “...tamamıyla ticari para kazanmak için işlerdir.” (K11), “Kurumsal prestij ve yabancılara Türkçe Öğretiminde bir farkındalık yaratmak.” (K12), “Hem bu alanda öğretici yetiştirmek hem katılımcıların iş bulmasını kolaylaştırmak ...” (K20)

## Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Sertifika Programlarının İçeriğine İlişkin Öğretim Elemanlarının Görüşleri ve Önerileri

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sertifika programlarının içeriği konusunda öğretim elemanlarının görüşleri ve önerileri Tablo 3'te yer almaktadır.

**Tablo 3.** Öğretim elemanlarının sertifika programlarının içeriğine ilişkin görüşleri ve önerileri

| Ana Tema | Tema                                                   | Kod                                                                                            | f  | Katılımcı                                                                    |
|----------|--------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------|----|------------------------------------------------------------------------------|
| Görüşler | Olumlu                                                 | Farklı dil becerilerinin geliştirmesini konu edinen derslerin olması                           | 17 | K1, K3, K5, K6, K7, K8, K9, K10, K11, K12, K13, K15, K16, K14, K18, K20, K24 |
|          |                                                        | İhtiyaca yönelik hazırlanması                                                                  | 6  | K4, K8, K24, K25, K27, K29                                                   |
|          | Olumsuz                                                | Uygulamanın yetersiz olması                                                                    | 4  | K3, K12, K17, K24                                                            |
|          |                                                        | İhtiyaca yönelik hazırlanmaması                                                                | 2  | K13, K20                                                                     |
|          |                                                        | Güncel olmayan konuları kapsamaması                                                            | 1  | K17                                                                          |
| Öneriler | Derslerin/Modüllerin kapsamına ilişkin öneriler        | Uygulamaya dönük olması                                                                        | 4  | K9, K12, K17, K24                                                            |
|          |                                                        | Var olan derslerin içeriğinin zenginleştirilmesi                                               | 3  | K4, K14, K16                                                                 |
|          |                                                        | Hedef öğrenciye göre yabancı dil öğretimi farklılaşması                                        | 1  | K30                                                                          |
|          |                                                        | İkinci/Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ile ilgili farklı becerileri içeren derslerin olması | 1  | K20                                                                          |
|          |                                                        | Teknik bilgilerin olması                                                                       | 1  | K2                                                                           |
|          |                                                        | Öğretici yeterlilikleri ile ilişkilendirilmesi                                                 | 1  | K11                                                                          |
|          | Yeni derslerin/modüllerin eklenmesine ilişkin öneriler | Ölçme-değerlendirme                                                                            | 2  | K7, K13, K15, K28                                                            |
|          |                                                        | Materyal                                                                                       | 2  | K13, K28                                                                     |
|          |                                                        | Dil-kültür ve beden dili                                                                       | 2  | K6, K22                                                                      |
|          |                                                        | İletişim                                                                                       | 2  | K10, K19                                                                     |
|          |                                                        | Uzaktan eğitim                                                                                 | 1  | K5                                                                           |
|          |                                                        | Alana yönelik pedagoji odaklı                                                                  | 1  | K8                                                                           |
|          |                                                        | Dil bilgisi                                                                                    | 1  | K10                                                                          |
|          |                                                        | Toplum dil bilimi                                                                              | 1  | K19                                                                          |
|          |                                                        | Pragmatik                                                                                      | 1  | K19                                                                          |
|          |                                                        | Dil ve yöntem                                                                                  | 1  | K25                                                                          |
|          |                                                        | Metin seçimi/hazırlama                                                                         | 1  | K26                                                                          |
|          |                                                        | Akademik Türkçe                                                                                | 1  | K29                                                                          |
|          |                                                        | Ders kitapları inceleme                                                                        | 1  | K29                                                                          |

Öğretim elemanları sertifika programlarının içeriğine ilişkin sıklıkla olumlu görüş belirtmişlerdir. Ayrıca programlarda farklı dil becerilerinin nasıl geliştirileceği yönelik derslerin yer aldığını ve bunların ihtiyaca yönelik olduğunu vurgulamışlardır. Ayrıca daha az sıklıkla olsa da olumsuz görüşler sıralanmıştır. Bu görüşler; uygulamaların yetersiz olduğu, ders içeriğinin ihtiyaca yönelik hazırlanmadığı ve güncel kuramlara yer verilmediği şeklindedir. İhtiyaca yönelik hazırlanma/hazırlanmama konusunda öğretim elemanlarının görüşlerinin farklılaştığı da belirlenmiştir. Bu görüşlerden bazıları aşağıdaki gibidir:

*“İçerik daha çok güncel bilgiler ve katılımcıların ihtiyaçlarına göre düzenleniyor.”* (K25)

*“Uygulama en büyük eksiklik. Çünkü dersler uzaktan yapılmaktadır.”* (K12)

*“Kuramlara gereğinden fazla önem verildiği kanısındayım. Yalnız güncel değil kullanımdan kalkmış kuram ve uygulamalara da yer veriliyor.”* (K17)

Öğretim elemanları sertifika programlarının içeriğine ilişkin mevcut ders/modüllerin kapsamına ve yeni dersler/modüller eklenmesine ilişkin öneriler sunmuşlardır. Bu öneriler arasında, daha fazla uygulamaya dönük derslerin/modüllerin olması, mevcut derslerin içeriğinin zenginleştirilmesi, teknik bilgilerin dâhil edilmesi, hedeflenen öğrenciye özel Türkçe öğretim yöntemlerinin çeşitlendirilmesi ve öğretici yeterliliklerinin bu içeriklerle ilişkilendirilmesi vb. yer almaktadır. Bu önerilerden bazıları şu şekildedir:

*“Uygulamaya ve atölye çalışmalarına yönelik modüller bu programlarda daha çok yer almalıdır.” (K24)*

*“Sertifika programlarında tüm derslerle ilgili uygulama dersleri olmalı. Bu alan ancak ve ancak sahada öğrenilebilecek bir alan. Her ders uygulama boyutuyla verilmeli. İki üç gün gözlemle olmaz.” (K9)*

*“Çocuklara veya yetişkinlere yönelik hangi millete veya dile yönelik olduğuna göre özel dersler eklenebilir” (K30)*

Öğretim elemanlarının sertifika programlarına eklenmesini önerdikleri dersler/modüller ise çeşitlilik göstermektedir. Bu önerileri arasında ölçme-değerlendirme, materyal veya sınav uygulamaları, dil-kültür ve beden dili, pedagojik dersler, uzaktan eğitim, iletişim ve dil bilgisi, pragmatik, toplum dil bilimi, kültürlerarası iletişim, dil ve yöntem, metin seçimi ve hazırlama, akademik Türkçe, ders kitabı inceleme konularıyla ilgili dersler yer almaktadır.

#### **Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Sertifika Programlarının Eğitim Durumuna İlişkin Öğretim Elemanlarının Görüşleri ve Önerileri**

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sertifika programlarının eğitim durumuna ilişkin öğretim elemanlarının görüş ve önerileri Tablo 4’te sunulmuştur:

**Tablo 4.** Öğretim elemanlarının sertifika programlarının eğitim durumuna ilişkin görüşleri ve önerileri

| Ana Tema | Tema                                       | Kod                                                    | f | Katılımcı            |
|----------|--------------------------------------------|--------------------------------------------------------|---|----------------------|
| Görüşler | Kullanılan materyaller                     | Slayt ve görseller                                     | 5 | K5, K6, K9, K14, K16 |
|          |                                            | Çerçeve metin                                          | 2 | K3, K20              |
|          |                                            | İlgili literatür                                       | 2 | K4, K23              |
|          |                                            | Edebî metinler                                         | 1 | K13                  |
|          |                                            | Video                                                  | 1 | K14                  |
|          |                                            | Ders notları                                           | 1 | K20                  |
|          | Temel alınan yaklaşım, yöntem ve teknikler | Mikro-öğretim                                          | 3 | K17, K24, K25        |
|          |                                            | Öğrenci odaklı                                         | 1 | K3                   |
|          |                                            | Sunum                                                  | 1 | K21                  |
|          |                                            | Eklektik                                               | 1 | K27                  |
|          |                                            | Öğretici merkezli                                      | 1 | K20                  |
| Öneriler | Öğreticiler                                | Hem saha deneyimine hem de teorik bilgiye sahip olması | 2 | K4, K29              |
|          |                                            | Hizmet öncesi eğitim alması                            | 2 | K4, K22              |
|          |                                            | Alanında uzman olması                                  | 1 | K20                  |
|          |                                            | Geri bildirim verebilmesi                              | 1 | K7                   |
|          | İşleniş                                    | Uygulama ağırlıklı olması                              | 4 | K6, K12, K13, K19    |
|          |                                            | Kuram-uygulama dengesine önem verilmesi                | 1 | K18                  |
|          |                                            | Öğrenci odaklı olması                                  | 1 | K27                  |

|              |                                 |   |                   |
|--------------|---------------------------------|---|-------------------|
| Katılımcılar | Derste aktif katılım göstermesi | 4 | K5, K10, K16, K20 |
| Zamanlama    | Daha uzun zamana yayılması      | 3 | K4, K24, K26,     |

Öğretim elemanları sertifika programlarının eğitim durumuna ilişkin görüşlerini kullanılan materyalleri ve yaklaşım, yöntem ve teknikleri temel alarak açıklamışlardır. Öğretim elemanları sertifika programlarındaki derslerde slayt ve görseller, çerçeve metin, literatür, ders notları, ilgili metinler ve ilgili videoların kullanıldığını belirtmişlerdir. Öğretim elemanlarından biri “Materyal olarak alan yazındaki kitap, makale, tezler ve öğretim sürecinde öğretmenin kullanacağı öğretim setleri materyal olabilmekle birlikte sınıfta kullanıma yönelik örnek materyal paylaşımları da olmakta.” (K4) ifadeleriyle kullandığı materyalleri sıralamıştır.

Öğretim elemanları sertifika programlarında temel aldıkları yaklaşım, yöntem ve teknikleri ise aşağıdaki gibi ifadelerle açıklamışlardır.

“Online derslerde Türkçe öğretimi mikro öğretim yöntemiyle anlatmaya çalıştım. Öteki derslerde ise örnekler üzerinden hareket ettim. Yüz yüze de ise soru cevap yöntemi ile katılımcıları aktive etmeye özen gösterdim ve öğrettiklerimin uygulamasını hemen katılımcılarla uyguladım.” (K17).

“Öğretici merkezli bir anlatım olmakla birlikte yerine göre soru cevap yöntemi ve beyin fırtınası yöntemleri kullanılmıştır.” (K20).

Ayrıca öğretim elemanları sertifika programlarının eğitim durumunu daha nitelikli hâle getirilmesi için öğreticiler, işleniş, katılımcılar ve zamanlama temaları altında çeşitli öneriler sunmuşlardır. Öğretim elemanları tarafından öğreticilerin niteliklerine ilişkin “Deneyimli ve kuramsal alt yapısı olan hocalarla yürütülmeli.” (K29), “Kurumsal yapının gerektirdiği şekilde ehliyetli uzmanlarla yürütülmeli.” (K22); uygulama ağırlıklı olmasına ilişkin “Derslerin mutlaka kuram uygulama karışımıyla, beceri temelli ve staj desteğiyle gerçekleştirilmesi gerektiğini düşünüyorum.” (K18); katılımcıların aktif olmalarına ilişkin “Etkileşime dikkat etmeli. Katılımcıların soru sormasına izin verilmeli.” (K16) gibi öneriler vurgulanmıştır.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sertifika programlarının eğitim durumunda uygulamalara yer verilmesi durumu ayrıca incelenmiştir. Bu bağlamda mevcut programlarda uygulamalı eğitime ilişkin öğretim elemanlarının görüş ve önerileri Tablo 5’te sunulmaktadır.

**Tablo 5. Öğretim elemanlarının sertifika programları kapsamında sunulan uygulamalı eğitime ilişkin görüş ve önerileri**

| Ana Tema | Tema                         | Kod                             | f  | Katılımcı                                                                       |
|----------|------------------------------|---------------------------------|----|---------------------------------------------------------------------------------|
| Görüşler | Gerçekleştirilen uygulamalar | Gözlem                          | 17 | K3, K7, K8, K9, K11, K12, K14, K15, K17, K19, K20, K21, K23, K25, K27, K29, K30 |
|          |                              | Staj                            | 10 | K3, K8, K15, K17, K18, K20, K21, K23, K26, K28                                  |
|          | Uygulamanın türü             | Mikro-öğretim                   | 5  | K5, K6, K10, K13, K24                                                           |
|          |                              | Materyal geliştirme çalışmaları | 3  | K7, K5, K13                                                                     |
|          |                              | Ödev                            | 2  | K6, K24                                                                         |
| Öneriler | Uygulamanın süresi           | Uygulama süresi uzatılmalı      | 10 | K4, K10, K13, K15, K16, K17, K20, K24, K26, K27                                 |
|          | Uygulamanın türü             | Sınıf içi uygulamalar           | 3  | K9, K15, K19                                                                    |
|          |                              | Ders anlatımı                   | 3  | K5, K6, K8                                                                      |
|          |                              | Ders gözlemleri                 | 2  | K6, K29                                                                         |
|          |                              | Staj uygulamaları               | 2  | K25, K26                                                                        |
|          | Uygulama şekli               | Mentor öğretici desteği         | 1  | K7                                                                              |

|                                          |   |     |
|------------------------------------------|---|-----|
| Uygulamaların zorunlu olması             | 1 | K11 |
| Uygulamaların değerlendirilmesi          | 1 | K5  |
| YÖK/MEB tarafından bir kurala bağlanması | 1 | K9  |

Tablo 5’te görüldüğü gibi öğretim elemanları sertifika programlarında teorik derslerin yanı sıra gözlem, staj, mikro öğretim, materyal geliştirme çalışmaları, ödev gibi uygulamaların gerçekleştirildiğini belirtmiştir. Yalnız bir öğretim elemanı (K22) görev aldığı sertifika programlarında uygulamaya dayalı etkinliklerin olmadığını belirtmiştir. Ayrıca öğretim elemanları sertifika programlarındaki uygulamaların süresine, türüne ve şekline ilişkin de önerilerde bulunmuşlardır. Öğretim elemanları; “*Uygulamaların süresi burada çok önem kazanıyor. Doğru süreler uygulandığında -ki bu örneğin sadece bir ya da iki hafta olamaz; en az 1 ayı kapsamalı gerekir- etkin sonuçlar alınabilir.*” (K10) ifadeleriyle uygulama süresinin uzun olmasına; “*Uygulama ve sınıf gözlemi modüllerinin oldukça öğretici olduğunu düşünüyorum. Program süresince her katılımcı için belirlenen mentor öğretmen eşliğinde iyi bir rehberlikle daha da verimli hale getirilebilir.*” (K7) ile uygulama türlerine ve “*Uygulamaların zorunlu olması gerektiğini düşünüyorum.*” (K11) ile de uygulama şekline ilişkin önerilerde bulunmuşlardır.

#### Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Sertifika Programlarının Ölçme ve Değerlendirme Uygulamalarına İlişkin Öğretim Elemanlarının Görüşleri

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sertifika programlarındaki ölçme ve değerlendirme uygulamalarına ilişkin görüş ve önerilerin frekans dağılımlarına Tablo 6’da yer verilmiştir.

**Tablo 6.** Öğretim elemanlarının sertifika programlarının ölçme-değerlendirme uygulamalarına ilişkin görüşleri ve önerileri

| Tema                                    | Kod                                           | f  | Katılımcı                                                                                    |
|-----------------------------------------|-----------------------------------------------|----|----------------------------------------------------------------------------------------------|
| Mevcut ölçme-değerlendirme uygulamaları | Teorik bilgi ölçen çoktan seçmeli testler     | 20 | K1, K4, K5, K7, K8, K9, K11, K12, K14, K15, K16, K17, K18, K19, K20, K22, K24, K26, K27, K29 |
|                                         | Staj gözlemi                                  | 8  | K4, K8, K13, K14, K19, K24, K26, K27                                                         |
|                                         | Ödev                                          | 4  | K3, K6, K7, K13, K23                                                                         |
|                                         | Ders anlatımı                                 | 3  | K6, K7, K23                                                                                  |
| Öneriler                                | Uygulamalar değerlendirmeye dâhil edilmeli    | 14 | K5, K6, K7, K8, K9, K12, K13, K15, K18, K20, K23, K24, K25, K30                              |
|                                         | Ders anlatımı yaptırılmalı                    | 3  | K2, K3, K29                                                                                  |
|                                         | Materyal tasarlama görevi verilmeli           | 2  | K1, K27                                                                                      |
|                                         | Her dönemin sonunda sınav yapılmalı           | 2  | K4, K26                                                                                      |
|                                         | Puanlama ölççekleri kullanılmalı              | 2  | K13, K16                                                                                     |
|                                         | Sözlü sınav yapılmalı                         | 2  | K19, K22                                                                                     |
|                                         | Çoktan seçmeli ve açık uçlu sorular sorulmalı | 1  | K1                                                                                           |
|                                         | Ölçme-değerlendirme yapılmamalı               | 1  | K17                                                                                          |

Öğretim elemanlarının görüşlerine göre mevcut sertifika programlarında ölçme-değerlendirme uygulamaları teorik sorulardan oluşan çoktan seçmeli testleri, staj gözlemini, ödevleri, ders anlatımını kapsamaktadır. Ayrıca öğretim elemanları uygulamaların ölçme-değerlendirmeye dâhil edilmesi, materyal tasarlama sorumluluğunun verilmesi, eğitim süresinin uzatılması ve dönemlik sınavların düzenlenmesi gibi öneriler sunmuşlardır. Bu öneriler incelendiğinde öğretim elemanlarından birinin *“Teorik derslerin uygulamaya döküldüğü bir sınıf ortamı içerisinde, staj şeklinde yapılması uygundur. Çünkü bu alanın temeli saha çalışmasıdır ve bu sertifika programlarının başarısı katılımcıların sahadaki başarıları ile ölçülmelidir.”* (K8) ifadeleri ile uygulamaların değerlendirilmesini vurgularken, bir diğer katılımcı da bunu destekleyecek şekilde *“Hem teori hem de uygulamaya yönelik yapılmalı. Her kursiyer her tür ölçme değerlendirme hakkında bilgi sahibi olmalı ve bunları sahada göstermeli. Testle öğretici yeterliliği ölçülmez.”* (K9) ifadeleriyle ölçme-değerlendirmede alternatif araçların önemini vurgulamıştır.

## TARTIŞMA / SONUÇ ve ÖNERİLER

İkinci/Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde görev alacak nitelikli öğretici ihtiyacı ve buna uygun olarak sertifika programlarının sayısı sürekli artmaktadır. Bu nedenle mevcut sertifika programlarının amaçlarına, içeriğine, eğitim durumuna, ölçme-değerlendirme öğelerine odaklanılarak incelenmesi ve daha etkili hâle getirilmesi için önerilerin belirlenmesi önemlidir. Bu araştırmada; sertifika programlarında görev alan öğretim elemanlarının programın öğelerine ilişkin görüşleri ve önerileri belirlenmiştir.

Öğretim elemanlarına göre YDTÖ sertifika programlarına amaçlarına ilişkin katılımcıların ve bu programı düzenleyenlerin farklı bakış açıları vardır. Katılımcılar; en çok iş bulmak ve alanda yeterlilik kazanmak için bu programlara katılmaktadır. TÖMER’lerin ve bazı özel dil okullarının bu sertifikaya sahip olan öğretim elemanlarını tercih etmesi, bu sertifikaya sahip öğretici adaylarının iş bulmasına yardımcı olmaktadır. Buna uygun şekilde katılımcılar sertifika programlarının amaçlarından birinin iş bulmak olduğunu sıklıkla vurgulamışlardır. Candaş ve Başutku (2021) tarafından yapılan çalışmada da katılımcıların sertifika programlarından beklentilerinin iş bulmak ve mesleki gelişim sağlamak olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kurt’un (2020) çalışmasında da benzer şekilde katılımcılar, ikinci/yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında çalışmayı hedefledikleri için sertifika programına katıldıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların benzeşen bu amaçları sertifika programlarının genel yapılandırılmasıyla da tutarlıdır. Çünkü sertifika programlarına mesleki becerilerini artırmak isteyenlerin, meslek edinmek isteyenlerin, işlerini daha nitelikli bir şekilde yapmak isteyenlerin vb. katıldıkları bilinmektedir (Mutlu ve diğerleri, 2007). Öte yandan YDTÖ sertifika programlarının sayısı ve açılma sıklığı göz önünde bulundurulduğunda ilgili sertifikalara sahip olanların iş bulma amacını karşılayabilecek kadar iş fırsatının olmadığı da düşünülebilir.

Öğretim elemanlarına göre YDTÖ sertifika programları açan üniversitelerin, bu programları açma amaçları da çeşitlilik göstermektedir. Bu amaçlar daha nitelikli bir program sunmak, kuruma para kazandırmak, öğretici istihdamı sağlamak, kuruma prestij kazandırmak şeklinde sıralanabilir. Öğretim elemanlarının belirttiği daha nitelikli bir program sunma amacı sertifika programlarıyla ilgili gözlenen sorunlarla ilişkilendirilebilir. Çeşitli araştırmalarda da öğretim elemanlarının görüşlerini destekler şekilde katılımcıların programdan beklentilerinin büyük ölçüde karşılanmadığına ilişkin bulgular yer almaktadır (Kurt, 2020). Bu bilgiler ışığında katılımcıların belirttiği gibi “daha” nitelikli programlar sunma amacı önemlidir. Ayrıca sertifika programlarını açma amaçları arasında belirtilen “kuruma para kazandırma amacının” ilgili programların sayısındaki hızlı artışın önemli bir diğer nedeni olarak görülebilir.

YDTÖ sertifika programlarının içeriğine ilişkin görüşler incelendiğinde ise farklı dil becerilerinin nasıl öğretileceğine ilişkin bilgi ve becerilerin içerikte yer aldığı belirlenmiştir. Bu tür temel dil becerilerinin kazandırılmasına ilişkin dersler katılımcıları yani ileride bu alanda görev alacak öğreticilerin mesleki becerilerini geliştirmeleri için gereklidir. Çünkü YDTÖ alanındaki

öğreticilerin sahip olması gereken nitelikler arasında dört temel dil becerilerini geliştirebilecek uygulamalar yapabilmek de yer almaktadır (Mete, 2012). Bu durumda YDTÖ sertifika programlarında dört temel dil becerisini kapsayacak derslerin olması uygundur. Çetin'in (2021) araştırma sonuçlarıyla uyumlu şekilde mevcut araştırmada da hâlihazırdaki sertifika programlarında yer alan derslerin bu beklentiyi karşılar nitelikte olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sertifika programlarının içeriğine ilişkin belirlenen bazı görüşler ise öğretim elemanlarının görüşlerinde farklılıklar olduğunu göstermektedir. Bazı katılımcılar içeriğin katılımcıların ihtiyacına yönelik olduğunu belirtirken bazıları tam tersini düşünmektedir. Bu durumda sertifika programlarının içeriğinin değişkenlik gösterdiği ve değişkenliğin bu farklı görüşleri ortaya çıkardığı ifade edilebilir. Öte yandan sertifika programlarının içeriğine ilişkin katılımcı görüşlerinin incelendiği çalışmalarda katılımcıların çoğunlukla sertifika programında yer alan derslerden ve derslerin içeriğinden memnun oldukları belirlenmiştir (Candaş ve Başutku, 2021; Çetin, 2020; Demirel ve Kökçü, 2018; Doğan ve Demirel, 2023; Kayhan ve diğerleri, 2022). Mevcut araştırmanın sonucu ve diğer sonuçlar birlikte düşünüldüğünde içerik konusunda katılımcılar ve düzenleyicilerin (öğretim elemanlarının) görüşlerindeki tutarsızlık, sertifika programları yapılandırılırken belirli bir standardın olmamasından kaynaklı olabilir.

Öğretim elemanlarının sertifika programlarının içeriğine ilişkin daha az sıklıkla olsa da uygulamaların yetersiz olduğu ve güncel kuramlara yer verilmediği şeklinde olumsuz görüşlere sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sertifika programlarında güncel kuramların yer almaması onların alandaki yeni gelişmeleri takip edememelerine neden olabilir. Bu da katılımcıların nitelikli öğretmenler olma sürecinde önemli bir eksiklik olarak değerlendirilebilir. Çünkü dil öğretiminde kullanılacak yöntem ve teknikler çeşitlilik göstermelidir (Erdem ve Memiş, 2013).

Öğretim elemanlarının sertifika programının içeriğine dâhil edilmek üzere ölçme-değerlendirme, materyal, dil-kültür ve beden dili, iletişim gibi çok çeşitli dersler önerdiği belirlenmiştir. Bu çeşitliliğin, öğretim elemanlarının farklı uzmanlık alanlarına sahip olmalarından kaynaklandığı düşünülebilir. Diğer taraftan önerilen derslerin/modüllerin ikinci/yabancı dil öğretiminde genel eğilimi yansıttığı da ifade edilebilir. Aydın ve İlhan'ın (2021) ikinci/yabancı dil olarak Türkçe öğretimi yüksek lisans programlarını incelediği araştırmalarında bu programlarda mevcut araştırmada belirlenen ders önerisiyle tutarlı şekilde ölçme-değerlendirme ve materyal geliştirme ile ilgili derslerin olduğu belirlenmiştir.

YDTÖ sertifika programlarının eğitim durumuna ilişkin ise öğretim elemanları farklı yöntemlere başvurduklarını belirtse de en çok slayt ve görselleri kullanmaları onların düz anlatım gibi öğretici merkezli yöntemleri tercih ettikleri şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca mevcut araştırmada bu görüşü destekler nitelikte öğretim elemanları sertifika programlarındaki derslerin uygulama ağırlıklı işlenmesini önermişlerdir. YDTÖ sertifika programı katılımcıları da kuramsal bilgiler yerine uygulama ağırlıklı derslere daha çok önem verilmesini (Candaş ve Başutku, 2021) ve daha fazla zaman ayrılmasını önermektedir (Kayhan ve diğerleri, 2022). Derslerin uygulama ağırlıklı olması aday öğretici olan katılımcıların mesleki beceriler kazanması için gereklidir. Çünkü bu alandaki öğretmenlerin yabancı dil öğretim yöntemlerini bilmesi ve etkili kullanabilmesi gerekmektedir (Yıldız ve Tepeli, 2014).

Öğretim elemanları tarafından programın eğitim durumuna ilişkin öneriler arasında YDTÖ sertifika programlarında görev alacak olan öğretim elemanlarının hem sahayı tanıyan hem de teorik bilgiye sahip olan kişilerden tercih edilmesinin ayrıca hizmet öncesi eğitim almasının gerekli olduğu vurgulanmıştır. Mevcut sertifika programlarında görev alan akademik personelin başarılı, donanımlı ve alanında uzman oldukları sonucuna ulaşan araştırmalar da bulunmaktadır (Bulut, 2020; Demirel ve Kökçü, 2018; Doğan ve Demirel, 2023). Bu durumda incelenen YDTÖ sertifika programlarında görev alan öğretim elemanlarının mevcut araştırmada belirlenen önerilere uygun özelliklere sahip oldukları ifade edilebilir.

Öğretim elemanlarının YDTÖ sertifika programlarının daha geniş bir zaman dilimine yayılması gerektiğini düşündükleri belirlenmiştir. Bu görüşü destekler şekilde Kurt (2020) tarafından yapılan çalışmada da katılımcılar zamanın kısıtlı olmasından dolayı beklentilerinin kısmen karşılandığını belirtmişlerdir. Demirel ve Kökçü (2018) tarafından yapılan çalışmada da benzer şekilde program

süresinin çok kısa olduğu ifade edilmektedir. Sürenin kısa olması program içeriğinde önemli olan konulara daha kısa zaman ayrılmasına ve derslerde düz anlatım yönteminin daha çok tercih edilerek uygulamaların geri planda kalmasına neden olabilir. Bu nedenle sertifika programının amaçları ve içeriği göz önünde bulundurularak zaman planlaması yapılmalıdır.

Öğretim elemanlarına göre YDTÖ sertifika programlarında daha çok gözlem, staj ve mikro-öğretim uygulamalara yer verilmekte ancak bunların süresinin artırılması gerekmektedir. Öğretim elemanlarının bu önerisi benzer çalışmalarda belirlenen sertifika programı katılımcılarının görüşleri ile desteklenmektedir. YDTÖ sertifika programlarına ilişkin katılımcı görüşünü temel alan araştırmalarda da uygulama sürelerinin yetersiz olduğu ve artırılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır (Bulut, 2020; Çetin, 2020; Doğan ve Demirel, 2023). Ünal ve İlhan'ın (2017) araştırmasında da yabancı dil öğretim sürecinde uygulamalı eğitimin önemi vurgulanmış ve bu uygulamalı eğitimi sağlamanın da öğreticilerden beklendiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum da gösteriyor ki ilgili sertifika programı katılımcıları teorik bilgileri öğrenmenin yanı sıra bunları uygulamaya yönelik bilgi ve beceriler kazanmaları gerektiğinin farkındadırlar ve bunu beklemekteyler. YDTÖ alanında öğretici yetiştirmeyi amaçlayan sertifika programlarında öğreticilerin uygulamaya dönük bilgi ve becerilerinin geliştirilmesi esas olmalıdır, mevcut araştırma sonuçları bu yöndeki eksiklikleri ve beklentileri açıkça ortaya koymaktadır. Bu nedenle, YDTÖ sertifika programlarının daha fazla uygulama deneyimi sunacak şekilde tasarlanması gerekmektedir.

YDTÖ sertifika programları Covid-19 nedeniyle özellikle 2020 yılından sonra yaygın olarak çevrim içi olarak verilmeye başlanmıştır. Öte yandan mevcut araştırmada öğretim elemanları sertifika programlarının daha çok yüz yüze yapılmasından yanadır. Çevrim içi sertifika programlarını konu alan farklı bir araştırmada da bu araştırmanın sonucuna uygun şekilde özellikle program kapsamında yapılması gereken stajın yüz yüze olması önerilmektedir (Kayhan ve diğerleri, 2022). Etkili bir tasarım ile sertifika programları uzaktan eğitim ile de sunulabilir. Ancak uzaktan eğitim sürecinde başarıya ulaşılması için planlama, uygulama ve değerlendirme süreçlerinin ayrıntılı şekilde yapılandırılması gerekmektedir.

Araştırmada katılımcılar program sonunda kuramsal bilgileri ölçmeye odaklanılan çoktan seçmeli testlerin kullanıldığını vurgulamış ve uygulamaların da ölçme-değerlendirmeye dâhil edilmesini önermişlerdir. Çoktan seçmeli testler sertifika programlarında yaygınlıkla kullanılmaktadır (Çelik, 2021). Ancak çoktan seçmeli testler genellikle katılımcıların teorik bilgileri kavrayıp kavramadıklarını gösterebilir. Program katılımcılarının yakın gelecekte öğretici olarak uygulamalar yapması beklendiği için onların uygulamaya yönelik ve daha üst düzey becerilerinin de ölçülmesi gerekmektedir. Araştırma kapsamında görüşleri alınan öğretim elemanlarına göre sertifika programlarında staj gözlemine dayalı olarak da değerlendirmeler yapılmaktadır, ancak yapılan önerilerden de anlaşılacağı gibi uygulama becerilerini ölçme-değerlendirmeye daha fazla odaklanılmalıdır. Ayrıca Kayhan ve diğerleri (2022) de araştırmalarında YDTÖ sertifika programlarında ölçme değerlendirme açısından eksiklikler ve geçerlik-güvenirlik açısından sorunlar olduğunu belirlemiştir. Farklı araştırmalarda da YDTÖ sertifika programları katılımcılarının ölçme değerlendirmenin tarafsız-nesnel olmadığına ilişkin görüşleri belirlenmiştir (Demirel ve Kökçü, 2018). Sertifika programlarında belirlenen amaç ve içeriğe uygun şekilde hem teorik bilgilerin hem de uygulama becerilerinin ölçülebileceği çoklu ölçme-değerlendirme süreçleri tasarlanmalı ve geçerli-güvenilir ölçme araçları kullanılarak nesnellik sağlanmalıdır.

Türkçenin ikinci/yabancı dil olarak öğretimi alanında yetkin ve donanımlı öğreticilere duyulan gereksinim artış eğilimindedir. Bu doğrultuda ilgili alanda öğretici eksikliğini gidermek ana amacıyla düzenlenen sertifika programlarına da talep ve bu programların sayısı da artacaktır. Ancak mevcut araştırma sonuçları ilgili programların niteliğini artırmaya yönelik de çalışmalar yapılmasının gereğini ve aciliyetini göstermektedir.

Araştırma sonuçlarına dayalı olarak sertifika programı geliştiren/uygulayan kurum ve kuruluşlara yönelik, katılımcıların iş bulma ve alanda yeterlilik kazanma amaçları göz önünde bulundurularak sertifika programlarında uygulamalara ağırlık verilmesi, içeriğin güncel tutulması, derslerin işlenişinde farklı yöntemler kullanılarak öğrenci merkezli bir öğrenme ortamı oluşturulması,

ölçme ve değerlendirmede çoktan seçmeli testler yerine uygulamaları da kapsayan bir yapı oluşturulması önerilebilir. Ayrıca katılımcıların ve öğretim elemanlarının görüşlerini ve önerilerini dikkate alarak programı şekillendirmek ve geliştirmek için düzenli geri bildirim mekanizmaları da oluşturulmalıdır. Son olarak, sertifika programlarının tüm paydaşlarının (katılımcı, öğretim elemanı, yönetici vb.) örnekleme dâhil edilebileceği nicel araştırmalar, bu programlara daha önce katılmış olan kişilerden öğretici olarak görev yapanların ve onların öğrencilerinin görüşlerine dayalı program değerlendirme çalışmaları, uluslararası nitelikteki sertifika programları ile karşılaştırmalı araştırmalar yapılması önerilebilir.

## KAYNAKLAR

- Alyılmaz, S. (2018). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde hedef kitlenin/“öğrenen”in önemi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 7(4), 2452-2463.
- Aydın, G. & İlhan, E. (2021). Türkçe ve İngilizcenin yabancı dil olarak öğretimine yönelik yüksek lisans programlarının karşılaştırmalı incelenmesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (23), 65-86. <https://doi.org/10.29000/rumelide.948293>
- Bernstein, J. D. (2023). Becoming “TEFL certified”: Professionalization, certification, and commodification in teaching English as a foreign language volunteer tourism. L.S. Schedel (Ed.) *Voluntourism and language learning/teaching: critical perspectives* (s.68-100) içinde. Palgrave Macmillan.
- Brandt, C. (2006). Allowing for practice: a critical issue in TESOL teacher preparation. *ELT Journal*, 60(4), 355-364.
- Bulut, S. (2020). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi sertifika programının kursiyerlerin gözünden değerlendirilmesi. *Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 376-392. <https://doi.org/10.31464/jlere.678037>
- Candaş, Z. C. ve Başutku, S. (2021) Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sertifika programlarının etkinliği üzerine bir durum çalışması. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 7. Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimi Kongresi Özel Sayısı, 158-170.
- Çelik, M. E. (2021). Düzenleyen görüşlerinden hareketle yabancılara Türkçe öğretimi sertifika programlarının incelenmesi. *Karadeniz Araştırmaları*, 17(70), 469-485.
- Çetin, O. (2020). Yabancılara Türkçe öğretimi sertifika programlarında görülen eksiklikler ve çözüm önerileri. *15. Uluslararası Büyük Türk Dili Kurultayı Bildiri Kitabı*, 366-375.
- Demir, T. (2023). Bir ihtisas alanı olarak yabancılara Türkçe öğretimi ve sertifika programları. *International Journal of Eurasian Education and Culture*, 8(20), 481-508. <http://dx.doi.org/10.35826/ijoecc.647>
- Demirel, Ş. ve Kökçü, Y. (2018). Yabancılara Türkçe öğretimi sertifika programına katılan öğrencilerin sertifika programı hakkındaki görüşleri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 7(3), 1884-1901.
- Dilek, İ. (b.t.) *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sertifika programları; ortaya çıkışı, gelişimi, ihtiyaçları karşılama durumu*. [https://www.academia.edu/35623933/Yabanc%C4%B1\\_Dil\\_Olarak\\_T%C3%BCrk%C3%A7e\\_%C3%96%C4%9Fretimi\\_Sertifika\\_Programlar%C4%B1\\_Ortaya\\_%C3%87%C4%B1k%C4%B1%C5%9F%C4%B1\\_Geli%C5%9Fimi\\_%C4%B0htiya%C3%A7lar%C4%B1\\_Kar%C5%9F%C4%B1lama\\_Durumu](https://www.academia.edu/35623933/Yabanc%C4%B1_Dil_Olarak_T%C3%BCrk%C3%A7e_%C3%96%C4%9Fretimi_Sertifika_Programlar%C4%B1_Ortaya_%C3%87%C4%B1k%C4%B1%C5%9F%C4%B1_Geli%C5%9Fimi_%C4%B0htiya%C3%A7lar%C4%B1_Kar%C5%9F%C4%B1lama_Durumu)
- Doğan, S. ve Demirel, M. V. (2023). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sertifika programına ilişkin kursiyer görüşleri: Bozok TÖMER Örneği. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 8(1), 120-132. <https://doi.org/10.54979/turkegitimdergisi.1249022>
- Ferguson, G., & Donno, S. (2003). One-month teacher training courses: time for a change? *ELT Journal*, 57(1), 26-33.
- Gültekin, M. (2016). Eğitim, öğretim, programla ilgili temel kavramlar. M. Gültekin ve İ. Usta (Ed.), *Çocuk gelişiminde program* (s. 1-26) içinde. Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

- Hobbs, V. (2013). "A basic starter pack": the TESOL Certificate as a course in survival. *ELT Journal*, 67(2), 163-174. <https://doi.org/10.1093/elt/ccs078>
- İlhan, E. (2023). Eğitim ile ilgili temel kavramlar. M. Güçlü (Ed.), *Eğitim bilimine giriş* (s.1-24) içinde. PegemA Yayıncılık.
- İşcan, A. (2011). Türkçenin yabancı dil olarak önemi. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(4), 29-36.
- İşcan, A. (2020). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin sorunlarına ilişkin bir değerlendirme. *Aydın TÖMER Dil Dergisi*, 2020(1), 119-138.
- Kardaş, M. N. ve Koç, R. (2019). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde karşılaşılan başlıca sorunlar. Kardaş, M.N. (Ed.) *Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi* (s.343-363) içinde. Pegem Yayıncılık.
- Kayhan, B., Karakaş, R. ve Şahin, T. G. (2022). Çevrimiçi olarak yürütülen yabancılara Türkçe öğretimi eğitici sertifikası programına yönelik ders veren eğitimcilerin görüşleri. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(3), 1276-1291. <https://doi.org/10.33437/ksusbd.1189994>
- Karasapan, Ö. (2022). *Ukrainian refugees: Challenges in a welcoming Europe* <https://www.brookings.edu/articles/ukrainian-refugees-challenges-in-a-welcoming-europe/>
- Korkmaz, C. B. ve Baturalkız, Ç. (2023). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sertifika programına ilişkin metaforik algıların incelenmesi, *International Journal of Eurasia Social Sciences (IJOESS)*, 14(51), 136-151. <http://dx.doi.org/10.35826/ijoess.3228>
- Kurt, B. (2020). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sertifika programına ilişkin kursiyer görüşlerinin karşılaştırmalı bir analizi. *Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 73-90.
- Küçükahmet, L. (2008). *Öğretimde planlama ve değerlendirme* (15. baskı). Nobel Yayıncılık.
- Maxwell, J. A. (2009). Designing a qualitative study. L. Bickman & D., J. Rog (Eds.), *The SAGE handbook of applied social research methods* (s.214-253) içinde. Sage Publications.
- Mayring, P. (2000, 2 January). Qualitative content analysis. *Forum: Qualitative Social Research*, 1(2). <https://doi.org/10.17169/fqs-1.2.1089>
- McKinley, J. (2019). Evolving the TESOL teaching-research nexus. *TESOL Quarterly*, 53, 875-884. <https://doi.org/10.1002/tesq.509>
- Mercan, Ö. ve Göktaş, B. (2023). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi sertifika programları ile CELTA'nın karşılaştırılması: Bir program önerisi. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 12(3), 715-731. <https://doi.org/10.30703/cije.1258699>
- Mete, F. (2012). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimine ilişkin öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi. *Dede Korkut Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 102-125.
- Mutlu, M. E., Erorta, Ö. Ö., Kayabaş, İ. ve Kip, B. (2007). Açıköğretimde e-sertifika programları. *IX. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri Kitabı*, 9-16, Kütahya.
- Ozan Leylum, Ş., Odabaşı, H. F. ve Kabakçı Yurdakul, I. (2017). Eğitim ortamlarında durum çalışmasının önemi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 5(3), 369-385.
- Özbay, M. ve Bahar, M. A. (2016). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde uzmanlık sorunu. *Aydın TÖMER Dil Dergisi*, 1(1), 1-29.
- Şahin, Ç. Kurudayıoğlu, M. Tunçel, H. ve Öztürk, Y.A. (2013). Türkçe öğretmeni adaylarının lisans düzeyinde verilen yabancılara Türkçe öğretimi (YTÖ) dersine yönelik özyeterlik algıları. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(2), 36-45.
- Uçgun, D. (2013). Yabancı dil olarak Türkçe eğitimi ana bilim dalının gerekliliği üzerine bir değerlendirme. *International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8 (9), 2487-2498.

- Ünal, M. & İlhan, E. (2017). A case study on the problems and suggestions in foreign language teaching and learning at higher education. *Journal of Education and Training Studies*,5(6), 64-72. <https://doi.org/10.11114/jets.v5i6.2302>
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yin, R. K. (2011). *Qualitative research from start to finish*. The Guilford.

### Extended Abstract

The growing interest in learning Turkish as a second or foreign language has led to an increased demand for qualified instructors in this field. However, due to the absence of an undergraduate program specifically designed to train such instructors, certificate programs for teaching Turkish as a foreign language have been introduced. These programs serve as short-term professional development courses that integrate both theoretical and practical components (Çelik, 2021). Like any educational curriculum, certificate programs should include key components such as objectives, content, instructional methods, and assessment practices. While certificate programs have become a common approach to training instructors in this field, several challenges persist in their implementation (İşcan, 2020; Kardaş & Koç, 2019). To maximize their effectiveness, it is essential to identify and address these challenges based on the perspectives of relevant stakeholders. Given the increasing demand for Turkish language instruction, the need for qualified instructors and corresponding certificate programs is expected to rise. However, concerns have been raised that the growing number of programs has not necessarily translated into improved quality; rather, issues related to program effectiveness have become more pronounced. This situation highlights the need for a comprehensive evaluation of existing certificate programs and the development of curricula that align with instructors' expectations and field requirements. The aim of this study is to examine certificate programs for teaching Turkish as a foreign language based on the perspectives of instructors. Specifically, the study seeks to explore instructors' views on program objectives, content, instructional methods, and assessment practices, identify challenges encountered in these programs, and propose recommendations for enhancing their effectiveness. This qualitative research was conducted as a descriptive case study. The study sample consisted of 30 instructors who have worked or are currently working in certificate programs for teaching Turkish as a foreign language. Among the participants, 18 served only as instructors, 11 were involved as both instructors and program coordinators, and one participated solely as a coordinator. Data were collected through a semi-structured interview form developed by the researchers, consisting of 11 open-ended questions designed to elicit instructors' opinions and suggestions regarding various aspects of the programs. Data collection involved face-to-face and telephone interviews with 10 participants, while 20 participants were interviewed online. Each interview lasted approximately 20–30 minutes. The collected data were analyzed using inductive content analysis. The data analysis process followed several stages. Initially, 10% of the data were coded and categorized under themes by one researcher. Two researchers then reviewed these codes and themes together as part of a formative reliability analysis. Based on this review, new codes and themes were added where necessary, and the final set of codes, themes, and main themes was determined through summative reliability analysis (Mayring, 2000). The analysis also included frequency counts (f-values) to identify patterns in the data and assess the significance of various themes (Tavşancıl & Aslan, 2001). The findings regarding the objectives, content, instructional methods, and assessment practices of certificate programs are summarized below. Instructors reported that participants typically enroll in certificate programs to enhance their employment prospects, acquire specialized knowledge and skills, and gain professional prestige. Meanwhile, institutions offering these programs aim to develop higher-quality programs, generate institutional revenue, enhance their reputation, and provide employment opportunities for educators. Regarding program content, instructors expressed generally positive views, highlighting that courses focus on developing different language skills and are tailored to meet learners' needs. However, they also suggested modifications to the scope of existing courses and the inclusion of new modules to

enhance the comprehensiveness of the programs. The teaching-learning process was examined under two main themes: instructional approaches/methods/techniques and instructional materials. Instructors reported that various materials, including slides, visuals, framework texts, lecture notes, academic readings, and videos, were used in the courses. Additionally, they proposed several improvements in areas related to instructional strategies, teaching quality, participant engagement, and scheduling. A key recommendation was to incorporate more practical components into the training process, ensuring that participants gain hands-on experience in teaching Turkish as a foreign language. With regard to assessment and evaluation, instructors indicated that multiple-choice tests, observational assessments during work placements, and homework assignments were commonly used. However, they suggested incorporating more practical assessments, such as designing instructional materials, extending the training duration, and implementing periodic evaluations to enhance the overall effectiveness of the programs. The demand for qualified instructors in teaching Turkish as a foreign language continues to rise, along with the number of certificate programs designed to address this need. Therefore, it is crucial to evaluate these programs comprehensively, focusing on their objectives, content, instructional methodologies, and assessment frameworks, while also considering ways to enhance their effectiveness. Based on the findings, institutions offering certificate programs should prioritize practical applications, aligning program content with participants' professional goals of employment and field specialization. For future research, it is recommended to conduct quantitative studies that incorporate the perspectives of multiple stakeholders, including participants, instructors, and program administrators. Additionally, comparative studies with international certificate programs could provide valuable insights for improving the quality and effectiveness of teaching Turkish as a foreign language.